

КоренгаЮлія- аспірант Шроку навчання
юридичного факультету Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Самчук-Колодяжна Зінаїда Федорівна

Правові позиції щодо розв'язання питання встановлення батьківських прав за використання сурогатного материнства

Встановлення батьківських прав щодо дітей, народжених сурогатною матір'ю беззаперечно є актуальною проблемою сьогодення. У наш час інститут сурогатного материнства використовується досить активно, і відносини які виникають вимагають законодавчого закріплення, щоб найкращим чином захистити права та законні інтереси дітей. У законодавстві зарубіжних країн питання, що стосуються встановлення батьківства вирішуються двояко. Тому саме вивчення різноманітних правових позицій щодо вирішення питання встановлення батьківських прав є основною метою даного дослідження.

У зарубіжному законодавстві традиційно слалось три підходи до питання встановлення походження дітей за використання сурогатного материнства.

Перший підхід визначається як презумпція сурогатного материнства. Сутність даного підходу, що використовується у багатьох країнах, таких як Австралія, Азербайджанська Республіка, Великобританія, Російська Федерація, Республіка Узбекистан, окремі штати США (Вірджинія, Нью-Гемпшир), полягає у наступному: особи, що надали згоду на імплантацію ембріона іншій жінці з метою його виношування, можуть бути записані батьками дитини тільки після згоди жінки, що її народила, тобто сурогатної матері.

Підставою для державної реєстрації народження дитини є, по-перше, заява осіб, що дали згоду для імплантації ембріона іншій жінці з метою його виношування, по-друге, згода сурогатної матері щодо запису таких осіб батьками. У законодавстві закордонних країн, як правило, чітко не

визначається, протягом якого періоду жінка, що народила дитину повинна відмовитись від неї. Проте у штаті Нью-Гемпшир сурогатна матір повинна прийняти таке рішення протягом 72 годин після пологів, а у штаті Вірджинія – 25 днів [1, 63]. В окремих державах, наприклад у Росії, факт народження дитини і згоду сурогатної матері повинна підтверджуватись документом, що виданий медичною організацією. По відношенню до оскарження батьківства та материнства діє правило: особи, що дали згоду на пересадку ембріона іншій жінці, а також сурогатна матір не мають права оспорювати батьківство (материнство) після здійснення запису у книгу реєстрації актів цивільного стану.

Наступний підхід визначається як презумпція материнства генетичної матері. Дана теорія впроваджена у наступних країнах: Республіці Вірменії, Республіці Білорусь, Республіці Казахстан і у тому числі нашій державі. У вітчизняній правовій доктрині відзначається, що даний підхід є найбільш розумним та обґрунтованим, адже він забезпечує прогнозованість і стабільність правовідносинам при реалізації програми сурогатного материнства. Дані положення щодо регулювання сурогатного материнства закріплюють презумпцію батьківства чоловіка генетичної матері. Проте, якщо генетична матір не перебуває у зареєстрованому шлюбі з батьком дитини, батьківство може встановлюватись за спільною заявою батька та матері дитини, що подається до органів реєстрації актів цивільного стану, або рішенням суду про встановлення батьківства. Також у випадку, якщо матір дитини перебуває у зареєстрованому шлюбі з іншою особою, батьківство підтверджується на основі спільної заяви батьків дитини та заяви чоловіка матері дитини, про те, що він не є батьком новонародженого.

Відповідно до третього підходу, що визначається як презумпція материнства жінки, що виявила бажання стати матір'ю дитини, що народжена сурогатною матір'ю, батьківські права належать тій жінці, що має намір виховувати маля. Як відзначає О. Ю. Худякова, «легалізація сурогатного материнства призвела до того, що біологічна спорідненість та факт народження

дитини жінкою не являється універсальним критерієм при встановленні батьківських прав, пріоритетним є бажання жінки виховувати дитину, що закріплене у договорі сурогатного материнства» [2, 102]. Вказана теорія використовується у Сполучених Штатах Америки. Прикладом може слугувати справа подружжя Бузанка (InretheMarriageofBuzanca), що розглядалась у Верховному суді штату Каліфорнія 1998 року. Подружжя уклало договір сурогатного материнства, умовою якого була імплантація ембріона, що був зачатий з генетичного матеріалу донора-жінки та донора-чоловіка. Під час вагітності сурогатної матері (30 березня 1995) Джон Бузанка подав позов до суду щодо розірвання шлюбу, причиною цього стала відсутність дітей. 20 квітня ЛуаннаБузанка повідомила суду, що вони очікують дитину від сурогатної матері. У вересні 1996 року вона подала до суду прохання про визнання себе матір'ю народженої сурогатною матір'ю дитини. Суд першої інстанції виніс рішення що у дитини відсутні батьки, адже ні сурогатна матір, ні колишнє подружжя не мають з нею генетичного зв'язку. У 1998 році Верховний суд штату Каліфорнія прийняв рішення відповідно до якого Луанна та Джон Бузанка є законними батькам дитини, так як дане маля не було б народжене, якби подружжя не уклало договір сурогатного материнства. Отже, даний підхід є особливо актуальним, коли для народження дитини використовується донорський генетичний матеріал.

Список використаної літератури

1. Дронова Ю. А. Що потрібно знати про сурогатне материнство/ Ю. А. Дронова. – М.: Городец, 2007. – 112с. С. 63
2. Худякова О. Ю. Встановлення походження дітей в одностатевих шлюбах за законодавством США/ О. Ю. Худякова// Держава та право. – 2009. - № 6. – С.97-102